

Urednikov uvod: zgolj tranzit ali tudi predelava in izvoz uvoženih konceptov?

Prva številka enaindvajsetega letnika revije Družboslovne razprave prinaša bralcem dvanajst člankov. Prvih šest člankov je iz sprotno prebranega priliva avtorskih prispevkov. Temu sledi tematski sklop štirih člankov na temo "kakovost življenja", ki ga je za revijo skrbno (so)uredila Mojca Novak. V rubriki Jezik in družba pa se nahajata še dva članka. Repliko na članek iz prejšnje številke je poslal Frane Adam, objavljamo jo skupaj z odzivom Hajdeje Iglič nanjo, v rubriki Odmevi. Gledano od daleč, se izbrani članki na ta ali oni način intenzivno ukvarjajo z interpretacijo uvoženih konceptov in projektov, kar je posledica odpiranja slovenske družbe v novejšem času. Pri lastnem razumevanju, kako te koncepte in projekte kalibrirati na naše razmere, seveda prihaja do samospraševanja in poskusov njihovega poglobljenega razumevanja. Naj članke le na kratko preletim.

Uvodni avtor je tokrat ugledni makroekonomski analitik Franček Drenovec, ki sicer svoja dela objavlja pretežno v ekonomskih ekspertnih krogih, a je zaradi svoje političnoekonomske pronicljivosti dobrodošel gost tudi v slovenskih medijih. Ko je letos spomladi poslal kolegom svoj zaokrožen razmislek o dolgoročnih posledicah razvojnega vzpona po letu 1965, pa o zgoščenih problemih in alternativah danes, sem ga naprosil za objavo tega prispevka v naši reviji. Vesel sem bil njegovega pristanka, saj zaradi nakopičenih razvojnih dilem Slovenije sodim, da bo ta članek izjemno zanimiv za sociologe, ekonomiste in tudi širše. V naslednjem članku Tomaž Boh piše o (pre-)naglem sprejemanju obvezujočih evropskih direktiv glede okoljske politike, določeneje, o projektu NATURA 2000. Latentni konflikti med slovenskimi akterji lahko izbruhnejo tudi po sprejetju te evropske zakonodaje, v fazi implementacije, ker zgolj tehnokratska odprava pravnih neskladij še ne odpravlja vseh družbenih tenzij okrog rabe slovenskega prostora, pa tudi komunikacijska struktura v času sprejemanja te direktive je dokaj izključevala nevladne akterje. Sledi teoretski, a izjemno aktualen članek Petra Sekloče, kjer avtor ugotavlja, da sfero javnega razpravljanja prvenstveno zaseda, vzpostavlja in oblikuje proces širjenja vpliva, v katerem zmagujejo močnejši. Šele zatem sledi javni dialog, kjer naj bi imeli igralci navidez zgolj komunikativne namene. A polje javnega razpravljanja je že pred tem hierarhizirano.

Naslednja dva članka se bolj ukvarjata s slovensko kulturo oziroma njeno vpetostjo v širši kulturni prostor. V prvem avtor Vlado Kotnik navaja partikularne primere iz naših akademskih logov, sledeč Foucaultovi ideji, da kaže probleme družbenih fenomenov zajeti na njihovih robovih, ne v centru. Slikovito opozarja na neznosnost poskusov birokratske homogenizacije akademske kulture, v katerih prednjačijo, upravljalске mentalitete ter hipokrizije prenekaterih nosilcev slovenske znanstvene politike, s čimer in zaradi česar imajo številni (mladi) znanstveni kadri, zlasti humanisti, vedno večje težave v snovanju svojih objav, karier in urejanju osnovnih pogojev lastnega dela.

Ob drugem članku, kjer Boštjan Šaver skuša na zelo širok način vmestiti mističen, zamaknjen odnos ljudi do gora v širše časovne, kulturne, mitološke in religiozne razsežnosti oziroma primerjave, se nam lahko porajajo številna vprašanja: je avtorjev oris "nahajanja bogov" v gorah (in še kje) opis ohranitve tradicionalne mentalitete, ali pa, narobe, znamenje sekularizacije.

Pred zaokroženim tematskim sklopom o kakovosti življenja, a izven njega, se posebej nahaja članek Srne Mandič, s sorodno vsebino, kot jo ima sam sklop. Pomensko bi ta članek bržčas sodil vanj, a je zaradi raznih, po mojem tudi odvečnih profanih razlogov pač nastajal izven njega in je tudi objavljen tako. Sklop tako formalno pričinja skupen uvodni razmislek urednice Mojce Novak s kolegicama Mašo Filipović in Ružico Boškić, v katerem avtorice podajajo koristen pogled na to, kako novi koncepti o kakovosti življenja večkrat nenačelno pozabljajo nauke istorodnih, a starejših socioloških konceptov. Nato Mojca Novak primerjalno zariše bistvo, pa podobnosti in razlike, evropskih reform v zavarovanju dveh močnih tveganj za aktivno prebivalstvo: zavarovanja za primer brezposlenosti in upokojevanja. V zadnjih dveh člankih tega sklopa se najprej Maša Filipović spopade z izmuzljivim pojmom "družbena kohezija", z namenom, da bi ujela njegovo pomensko težišče, temu pa sledi še članek Ružice Boškić, ki upravičeno kritično presoja nedorečenost koncepta "krepitve moči uporabnikov".

Kaže, da so konceptualna razhajanja in razčiščevanja v družboslovnih strokah, natančnejše, v vse bolj interdisciplinarni sociologiji, hvaležna tvarina. Spodbujajo poglobljen premislek o tem, s čim se pravzaprav ukvarjamo, kdo so naši naročniki in kaj svojega, izvirnega lahko dodamo v "nove", uvožene korpuse temeljnega in uporabljivega znanja. Namreč, vse manj domišljeno, prek politično konjunkturne tujine implantirano družboslovje, ki ga v nov vrtiljak kroženja znanja pehajo okrepljeni cilji močnih akterjev raznih "globalizacij" in integracij", neusmiljeno spremlja dokaj plehko, kvaziprofesionalno izrazje, ki se zadnja leta razrašča tudi na Slovenskem. Tudi z ne povsem razumljivo težnjo po večanju števila "naših objav v tujini" za vsako ceno. Nekateri pravijo temu, navidez obojsetranskemu, v resnici pa pretežno enostranskemu nivelizacijskemu dogajanju preprosto kar "prilagajanje slovenskih družbenih ved na mednarodne razmere", oziroma "nujno čezmejno usklajevanje pomenov, znanja, vednosti, resnic". Ker takšno početje očitno razgrajuje staro, hkrati pa utrjuje novo znanstveno hierarhijo in njene korpuse znanja pri nas (le kaj je tu res novega, kaj pa starega?), naj opozorim na glavno distanco, na katero želijo biti pozorni občutljivejši avtorji. Da ne bi "prepoceni" prišlo do politikom tako ljube, a povsem neustrezne konvergence dveh sicer docela divergentnih retorik: politične in profesionalne. Zdi se mi, da kvečjemu določena strokovna odpornost proti praznim političnim "novorekom", diletantizmom in njihovi institucionalni moči lahko vrača del smisla, avtonomije in konsistentnosti družboslovja, če pa že temu ne v celoti, pa vsaj profesionalnim gibanjem znotraj nje, tistim delom strok torej, ki se zavzemajo za heterarhično, ne pa avtoritarno družbeno sporazumevanje.

V rubriki Jezik in družba, ki jo ureja Monika Kalin Golob, gre gornja zgodba o čiščenju pomenov v sporazumevanju dalje. Najprej Vojko Gorjanc piše o žaljivem govoru v slovenskih jezikovnih priročnikih. Analitsko razkriva transmisijo robatega,

diskriminatornega diskurza iz splošne slovenske kulture v področje slovarjev slovenskega jezika. Nato Nataša Logar podaja članek o jezikovni normi glede kratic in zloženek v slovarju sodobne slovenščine. Med drugim ugotavlja, da živo besedotvorje ponašuje predvsem angleške zloženke in kratice.

Končno, med knjižnimi recenzijami boste tokrat našli skrbno spisane kolegialne ocene devetnajstih knjižnih del domačih in tujih avtorjev, pretežno izpod peresa mlajših avtorjev (uredili Boštjan Šaver, Lucija Mulej in Dejan Jontes). Na koncu tega bloka recenzij boste lahko opazili še izjemno dolg seznam knjig iz domačih in tujih založb, ki si želijo vaše profesionalne presoje in ocene. Naj se torej vprašamo naslednje. Ali je vidno rastoči "akademski trg knjižnih recenzij" v naši reviji lahko zametek nove profesionalne revije na Slovenskem? Podobno se je zgodila v ZDA sredi tridesetih let. Nova revija *American Review of Sociology* se je tedaj, zaradi kvantitativne rasti recenzij in omejenega objavnega prostora za mlajše avtorje, preprosto odcepila od *American Journal of Sociology*.

Anton Kramberger, urednik